

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za tujstvo pošiljanjem na dom, za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam po pošti, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbe brez istodobne vpošiljalne naročnine se ne ozira. — Za oznanila se plačuje od petersborske peti vrste po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knafovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo v I. nadst., upravnništvo pa v pritličju. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravnistva telefon št. 35.

Javna predavanja hrvatskih vseučiliških profesorjev v Ljubljani.

Dne 25. t. m. je predaval profesor zagrebškega vseučilišča, gospod dr. Janeček v „Mestnem domu“ o razvoju kemije in o metalurgiji. Ker je bilo to predavanje poslednje v tej sezoni, je rekel učeni gospod ob slovesu zbranemu občinstvu, da je bila srednja misel, povabiti hrvatske vseučiliške profesorje, da bi predavali v Ljubljani. V toplih besedah je apostrofiral študento mladino, da naj na tujih univerzah ne pozabi svoje domovine ter da naj svojo ljubezen do nje kaže z delom in zopet z delom, resnim, vztrajnim delom za bodočnost svojega naroda.

Besede g. dr. Janečka so našle v srcih poslušalcev navdušenega odmeva. Kakor dr. Janeček, tako so lahko vsi njegovi zagrebški tovariši prepričani, da jim je Ljubljana, da smo jim Slovenci zelo, zelo hvaležni za javna predavanja v pretekli sezoni!

„Ljudske univerze“ so signum temporis. Naša doba hrepeni po kulturi, po luči. In ta duševna luč, ki izvira iz žarišč visokih šol, naj se razširja med široke plasti naroda. Današnji učenjak ne sme več skrivati svojega znanja med štirimi stenami svoje sobe, nego mora ven med maso, da ji popularizira sveto znanost. Kajti znanost je pogoj in podlaga kulturi, znanost preganja temo predsodkov, vraž in barbarstva. Sokrat je tudi moral graditi na podlagi vednosti...

Blagor velikim, svobodnim narodom! Dandanes si urejajo svoje kulturno-znanstvene zavode po svoji volji in potrebi.

Koliko zaprek pa mora premagati politično odvisen in vrhu tega še maloštevilni narod, ako hoče svojo individualnost oplemeniti s plodovi človeške kulture. Koliko se je bilo treba boriti Čehom, predno so dobili svoje narodno šolstvo do najvišje stopnje, do vseučilišča!

In ne malo težav je bilo premagati Hrvatoma, predno se jim je dovolila univerza v Zagrebu!

Največji berači smo v Avstriji Slovenci. Razcepjeno in razkosano je naše telo na več pokrajin — in to je poglavitni vzrok, da nikjer ne moremo priti do prave veljave in moči.

Sram te je, v dnu duše sram, če moraš kakemu Rusu, Čehu, Poljaku, drugemu Jugoslovancu ali tujcu povedati, da leta 1907. niti svojih srednjih šol nimamo! „Biti slovenske krvi bodi Slovenec ponos!“ Klaverno ponos to! Žalibog!

Bili so že ugodni časi za nas, recimo pod Taaffejem, pa imeli smo poslance, ki niso razumeli svoje naloge, ki niso vedeli, česa nam najbolj treba: narodnih šol in zopet šol! Naši politiki so se pričekali za kozjo volno, premalo pa so se brigali za kulturna vprašanja, ki so prva.

Svojih srednjih šol torej nimamo — kaj naj mislimo na vseučilišče!

„Previsok je ta ideal za vas“ — tako so nam odgovarjali oblastniki na Dunaju, kadar smo segali po njem.

In vendar živi tudi v nas želja po višji izobrazbi, po narodni kulturi. Slep bi bil, kdor bi to tajil. Vkljub tisočletnemu tlačanstvu se utrja v nas narodna zavednost od leta do leta. Slovenec, moderni Slovenec hoče tudi kot izobraženec ostati član svojega naroda. Tudi moderni Slovenec hoče uživati vse tiste dobrate današnje kulture, ki jih uživajo njegovi sosedi.

Ali ne dokazuje tega tudi dejstvo, da so se v Ljubljani uvedla vseučiliška predavanja?

Mlado društvo „Akademija“ ima poglavitni namen: širiti med ljudi znanje, izobrazbo — torej kulturo. To se godi dandanes tudi na takozvanih univerzitetnih ekstenzah. Lahko je reči: pokličemo vseučiliškega profesorja, da bo predaval o kakem zanimivem predmetu. Ali odkod vzeti vseučiliškega profesorja, ko nimamo slovenskega vseučilišča?

Vseučiliške profesorje, ki so Slovenci, pa služijo na drugih univerzah, imamo menda samo tri pa par procentov. To je premalo — in še teh ni bilo mogoče dobiti.

Ali saj je vendar Zagreb tako blizu! Naprosimo brate Hrvate, da nam pridejo predavati iz svojih strok! Ali ni to nekoliko podobno — Kolombovemu jajcu?

Ta misel je res na videz povsem izvirna, nova in naravnost nepričakovana. Vendar pa je naravna in logična posledica našega razvoja pod egido slovanske in posebej jugoslovanske vzajemnosti. Ta misel ima torej svojo zgodovino, ki mora biti izobraženemu Slovencu znana.

Da preskočimo ilirsko (Vrazovo) dobo, ki je vsekakor v organski zvezi z današnjim jugoslovanskim kulturnim gibanjem, spomnimo se samo najnovjših pojavov!

Za „Zvonov“ „Prešernov album“ n. pr. so pisali tudi Srbi in Hrvati. Za Strossmajerjev jubilej je bila izdala „Hrvatska Matica“ posebno knjigo, „Cviete“, pri kateri so sodelovali tudi slovenski pisatelji. „Ljubljanski Zvon“ je od l. 1900—1902 dejansko gojil hrvatsko-srbsko-slovensko književno vzajemnost kakor jugoslovansko vzajemnost sploh tudi na ta način, da je prinašal članke v izvirnem srbo-hrvatskem jeziku. In „Ljubljanski Zvon“ je bil, ki je l. 1901. prvi sprožil idejo o književni vzajemnosti med „Slovensko“ in „Hrvatsko Matico“. Ne smemo prezreti tudi umetniške vzajemnosti med nami in med Hrvati in Srbi. Razstave v Zagrebu, Beogradu, Sofiji!

To so premise, to so predpogoji tistega fakta, ki stoji danes pred nami: jezična in kulturna vzajemnost jugoslovanska. In najnovejša etapa na poti jugoslovanske vzajemnosti so javna predavanja hrvatskih vseučiliških profesorjev v Ljubljani, in to v društvu „Akademije“. V tem društvu so predavali tudi še drugi domači možje o raznih predmetih, ki zanimajo inteligenta, ali jaz sem hotel govoriti danes o hrvatskih profesorjih.

Predavali pa so naslednji gospodje z zagrebškega vseučilišča:

Dne 2. februarja dr. Ferdo Šišić o Dalmaciji in njenem razmerju s Hrvatsko;

dne 10. februarja dr. Lazar Car o vzroku smrti;

dne 17. februarja dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger o pračloveku (homo primigenius, „Krapinski človek“);

dne 24. februarja dr. Albert Bazala o politiki in etiki;

dne 2. in 3. marca dr. I. Heinz o bakterijah;

dne 17. marca dr. Izidor Kršnjavi o kulturnem delu frančiškanov v hrvatskih deželah;

dne 24. marca dr. Fr. pl. Marković o Simonu Gregorčiču — in dne 25. marca dr. Gustav Janeček o metalurgiji.

Pregled predavanj kaže, da so si bili izbrali gospodje profesorji predmete, ki zanimajo tudi širše občinstvo. Zajeli so bili snovi iz zgodovine in geografije, iz etike in filozofije, iz geologije in antropologije, iz naravoslovja in kemije ter iz literarne in kulturne zgodovine.

Mlado društvo „Akademija“ si je z aranžiranjem teh predavanj osvetlilo lice in si pridobilo ugled. Ta predavanja so bila pozitivno kulturno delo, katero so opravljali med nami naši bratje Hrvati. Nam je bilo prijetno jemati od njih, Hrvati pa se lahko ponašajo, da so nam mogli dati, česar mi še nimamo. Bili so nam učitelji. Družila nas je torej čisto moderna vez: prosveta. In to je geslo sedanosti! Marsikdo je mislil, da utegne biti razlika v narečju zapreka razumevanju in torej uspehu, pa kakor so pričala dobro obiskana predavanja, je slovensko občinstvo razumelo hrvatske učenjake. Problem medsebojnega razumevanja bi bil torej rešen. In čim večkrat bodo prihajali Hrvati k nam predavati, tembolj jih bodo naši poslušalci razumeli.

Brez pretiravanja smemo reči, da so bila predavanja hrvatskih vseučiliških profesorjev v Ljubljani nekaj epohalnega. Slovenci smo učenjakom iz belega Zagreba odkrito hvaležni za prosvetno delo, ki so ga opravili med nami. Takisto pa moramo svojo zahvalo izreči tudi g. dr. Franu Ilesiču, ki je posređoval med ljubljansko „Akademijo“ in med zagrebškim vseučiliščem. Dr. Ilesič ni nikak

fantast, nego povsem pozitiven idealist, ki mu je vzajemnost jugoslovanska identična s kulturnim delom...

Nadejamo se, da bode „Akademija“ s svojim čilim predsedništvom in delavnim odborom v prihodnji sezoni nadaljevala započeto delo ter da bomo imeli spet srečo, poslušati hrvatske učenjake zagrebške almae matris! Slovanstvo in napredek — to je naše vstajenje! A. Athere.

Deželni zbori.

Trst 28. marca. V snočnji seji je deželni zbor nadaljeval razpravo o novi ustavi za Trst. Prišlo je k seji tudi pet slovenskih poslancev, ki so prejšnji dan zapustili dvorano. Posl. dr. Slavik je skoraj k vsaki točki predlagal primerno izpremembo. Seveda je večina vsak predlog odklonila ter sprejela načrt skoro neizpremenjen. Osnem se je sklenilo, pooblastiti deželni odbor, da izpremeni na zakonu, kar bi vlada zahtevala, preden se zakon predloži v sankcijo. Ko se je pričelo tretje branje, je izjavil posl. dr. Slavik, da bodo Slovenci v tretjem branju glasovali proti zakonu, ker so bili njihovi izpreminjevalni predlogi odklonjeni. Ko je nato utemeljeval svojo izjavo slovensko, je nastal vihar in predsednik je govorniku odtegnil besedo, a dr. Slavik je v kljub temu govoril naprej. Med tem je večina sprejela zakon v tretjem branju en bloc. — Prihodnja seja bo po velikonočnih praznikih.

Inomest 28. marca. Predarlberški deželni zbor je sprejel načrt o izpremembi občinskega in deželnega volilnega reda. Za občine do 1000 prebivalcev ostane volilni sistem po razredih z majoritetnim principom, v večjih občinah več kot tisoč prebivalci se sme na zahtevo 25% prebivalstva z dovoljenjem deželnega odbora in namestništva uvesti proporcionalna volitev. Občine, ki štejejo nad 2000 prebivalcev, pa sploh volijo po proporcionalnem sistemu. Deželnozbornski volilni red pomnoži število poslancev

LISTEK.

Dopisnik stare in nove šole.

(Spisal Ferdo Plemič)

I.

Kadar je hotel moj dobri oče v svojih mladih letih napisati „Slovenskemu Narodu“ kak dopis, pričel je s tem, da si je najprej nabasal svojo lulo z dehtičim tobakom. Potem je zlezal z nogami v lepo vezene cipele, s hrbiščem pa v obširno haljo, na rumenkaste lase pa si je nataknil rdeč fes. Nato si je izbral najboljšo pero, pripravil papir ter sedel z melodničnim „haaa!“ v naslanjač. Sedaj si je našel z zgubančenim čelom lulo in spravljal tobak v enakomerno tlenje. Kmalu so ga obkrožili mogočni oblaki dobro dišečega dima, in iz višine teh neobhodno potrebnih oblakov je zagrmel v svojem čudovitem slogu takole na nedolžni papir:

„Celovec 1875, dne Debel sneg pokriva naše gore in doline in vse se tiho ziblje na način vsakdanjosti v pravej zimeški obleki; čuditi se toraj ni, ako biva le mirne in nič novega v sebi krivajóče vasi trdno sklene na en dan iti v bližnje mesto, da tamkaj zopet stare svoje slovenske znanice obišče, si en malo v novi roci stoječe gledališče ogleda in po novostih povpraša.“

Potem je še naštel, da je faliral neki trgovec v Celovcu, da se dobi „Slov. Narod“ v Schibertovi kavarni, da je podelila vlada 10.000 goldinarjev koroškemu ljudskemu šolstvu, in da slovenska čitalnica v Celovcu seveda — slavno spi.

Oj zlati časi, poezije polni časi! Kam je izginila dandanes vsa ona poezija iz naših časnikov?

Takrat se je dalo pač prijetno živeti. Takrat se še nobenemu ni mudilo tako silno s kakšno volilno reformo. Takrat je bilo čitajoče občinstvo še potrpečljivo, in dopisnik je smel zajahati prav na široko noveli-

stičnega konja ter mu lepo polagoma odganjati sitne muhe. In tedaj se je poezija kar cedila izpod širokega sedla, tako da si bral v „Slov. Nar.“ istega letnika sledeči krasni uvod k poročilu o neki Prešernovi veselici:

„Narod, kateri je od marsikateri strani že bil nedavne čase počasnimi smrti posvečen in je vendar — ne glede na razne zapreke, mogočne neprilike in strašne nevarnosti rešil si življenje, šteje med možmi, kateri so ga groba, duševnega pogina rešili in na novo probudili, v prvej vrsti posebno take na narodnem polju svetle se zvezde, ki so v prvo poskusili britko resnost narodovega bivanja in obenem, da si večasi od svojih sovremenikov saničevani in nepoznani, oznanjevali boljše dni, boljše prihodnost.“

To je perijoda! Oprostite, če je prekratka. Vsekakor pa preskrbim vsakemu japonsko državljanstvo, ki mi razloži po prvem prečitanju, kaj pomeni vsa ta cvetoča poezija.

Taki so bili dopisniki izna Jurčič-Stritarjevih časov. — A sedaj?

II.

Sedaj.

Turobno brle plinove svetilke napol prazne kavarne. Smradljiv dim se vije leno tja proti stropu. Ob mizah zdehajo trije, štirje uradniki, ki morajo nastopiti v pol uri nočno službo.

Polnoč — odbije.

Tedaj vstopi bled, v obnošeno črtno oblečen mladič, naočnike na zardelem nosu, razmršenih las, krvavih oči, topega pogleda.

„Kletar! Kavoj in črnilo!“

Iz notranjega žepa privleče par zamazanih, zmendranih papirjev. Globoko skloni glavo, piše:

„Ples... čitalnice vršil se je danes ob lepi udeležbi. Krasni spol v elegantnih toaletah dobro zastopan. Pri četvorki 70 parov...“ I. t. d. v tem tonu.

Nervozno mu teče pero.

„Hvala bogu!“

Zvije papir.

„Kletar, pismen ovitek! — Plam! — Lahko noč!“ — Vsa poezija je zbežala iz dežele.

Strahovalci dveh kron.

Zgodovinska povest.

(Dalje.)

Bragadino je še enkrat pojasnil Kržanu pomen Flagabuste za republiko beneško in obrambne razmere.

— Morda se bom mogel držati še nekaj tednov, potem pa je zmaga Turkov neizogibna, je končal Bragadino svoje pojasnilo. Pomoči ni dobiti od drugod, kakor od piratov. Ti so tudi pripravljeni udariti z vso svojo močjo na turško brodograd, toda s pogojem, da vrnete Ladislavu Gjačiču njegovo ženo, ali pa da jaz izročim Gjačiču vas in vašega slugo, ki vesta za skrivališče vojvodinje Asunte.

Vem, da ljubite Asunto in da vas ona ljubi in vem, da je žrtev, ki jo od vas zahtevam, silno velika. Toda — kaj je sreča in kaj je življenje posamičnega človeka, kadar se gre za korist celote. Ko bi bila Asunta moja hči, jaz bi jo hladne duše žrtvoval domovini na korist. Niti trenotek bi ne premišljal, in če bi mi od bo-

za dva ter uvede splošno kurijo. Me-
stne in kmetijske skupine volijo tudi
v deželni zbor po proporcionalnem,
trgovinska zbornica in splošna kurija
pa po majoritetnem sistemu.

Praga 28. marca. Deželni zbor
je rešil vse nujnejše predloge ter se
odgodil.

Vojaške konference na dvoru.

Budapešta 28. marca. „Esti
Ujsag“ poroča iz baje zanesljivega
vira z Dunaja, da je bila danes na
dvoru važna vojaška konferenca pod
predsedstvom prestolonaslednika.
Sklenilo se je baje, da se vojaške
zahteve madžarov izpolnijo že do
jeseni.

Nemadžarske narodnosti proti novemu ljudsko-šol- skemu zakonu.

Budapešta 28. marca. Vo-
ditelji rumunski politiki so imeli vče-
raj v Aradu pod predsedstvom škofa
Papa konferenco. Sklenilo se je, da
se skliče velik rumunski ljudski shod
v Arad dne 1. aprila, da protestira
proti Apponyjevemu ljudskošolskemu
zakonu.

Kmečki nemiri v Sremu.

Zagreb 28. marca. Nemiri kmet-
skih delavcev so se razširili po celem
Sremu. Na eni strani se organizujejo
delodajalci, na drugi pa delavci. V
Beški so nastali nemiri posebno resni,
tako da je naglo odšel tja bataljon
70. polka.

Kmetijski pulti na Rumun- skem.

Bukarešt 28. marca. Minister
notranjih del Bratianu je izjavil
napram nekemu časnikarju, da pun-
tanje ni v značaju rumunskega kmeta,
temuč je posledica tujih vplivov.
Povzročitelji nemirov razširjajo med
kmeti najblaznejše vesti, da jih pod-
žigajo kuporu. Položaj je resen, vendar
upa vlada potem upravnih organov,
duhovništva, učiteljstva in novih,
kmetom ugodnih zakonov, doseči naj-
preje v štirinajstih dneh popolno po-
mirjenje.

V okrožju Dolji so v mnogih
vaseh nastali nemiri. V Mozatenu je
bilo pri spopadih z vojaštvom ubitih
25 puntarjev. V okrožju Vlasca
so puntarji zbrani v treh vaseh. Vo-
jaki streljajo na vasi iz to-
pov.

Skoraj po celi Moldaviji se je
doseglo sporazumljenje med kmeti,
grščaki in najemniki, vsled tega so
se duhovi pomirili. Nasprotno pa je
položaj v Valahiji zelo resen.

V okrožju Bjevo ropajo in po-
žigajo uporni kmetje neprenehoma.
Bilo je že več zelo krvavih spopadov
z vojaštvom ter je bilo na obeh stran-
eh mnogo mrtvih.

Černovice 29. marca. V Gi-
urginu so vojaki naskočili tolpe
kmetških puntarjev. Nastala je prav-
cata bitka. Vojaki so izstrelili tri
salve. Ker pa je vojakom zmanjkalo

lesti in od žalosti izkrevavalo srce.
Pomislite, plemič Kržan, da je Ciper
eden glavnih virov beneškega bo-
gatstva, izgubljen za republiko, če
pade Famagusta. Pomislite dalje,
da rešite življenje vsemu prebivalstvu
in vsemu vojaštvu, če povrnete Ladislavu
Gjačiču njegovo ženo. Končno morate
vendar sami priznati, da je vojvo-
dinja Asunta dall Ferro pravilno in
zakonito poročena z Ladislavom Gjači-
čem in da je torej ta opravičen zahtevati,
da mu vrnete njegovo ubeglo ženo.
Oficir ste beneške republike, plemič
Kržan, in po beneških postavah za-
pade najostrejši kazni, kdor ima raz-
merje s poročeno ženo ali kdor jo
zadržuje, da je ne more dobiti njen
mož.

Trpek usmeh je legel na ustne
Andreja Kržana.

— Vojvodinja Asunta ni v moji
oblasti in gre lahko kamor hoče
in kadar hoče. Tudi če bi hotela iti
k svojemu možu, bi ji jaz tega ne
branil. Vem pač, kje je njeno skriva-
lišče, ali to ni moja tajnost in zato
je ne smem izdati.

— Pomislite, plemič Kržan, da
se gre za življenje in za srečo 50000
ljudi, je vzkliknil Bragadino. Kaj je

patron, so se morali umakniti, a
kmetje so postali še bolj razkačeni,
vsled mnogih žrtv ter so še hujše
plenili. Pozneje je prihitel oddelek vo-
jakov, ki so izstrelili par salve, in zo-
pet je bilo mrtvih več kmetov.

Nad 200 kmetov je hotelo pri-
Podolu vdreti v mesto. Vojaki so jih
sprejeli s krogli, in naker so kmetje
pobegnili, zapustivši 60 mrt-
vih in 42 ranjenih.

Najhujši boj je bil v Creva-
tiji. Več sto kmetov je šestkrat na-
skočilo vojak, ki bi morali končno
podleči, da ui pravočasno pritela
artiljerija s topovi. Topov so se kme-
tje zbalili ter zbežali. Na bojišču je
obležalo zelo mnogo mrtvih in ra-
njenih.

Bukarešt 28. marca. Med Bu-
kareštom in Komeno je več ti-
soč kmetov ustavilo poštni
vlak. Pobrali so vso pošto, a po-
tnikom niso storili nič žalega.

Nad mestom in okrajem Alek-
sandrija je proglašeno izjem-
no stanje.

V okrožju Krajova vlada po-
polna anarhija. Meščani so brzojavno
zaposlili vlado, naj proglasi nad
okrajem obsedno stanje.

V Gjurgjevu so avstrijski po-
daniki pribežali na parnik avstrijske
podonavske parobrodne družbe.

V Valahiji so agitatorji pridobi-
bili kmete s tem, da so jim pripovedo-
vali, da je kralj umrl, kraljica
pa je zapovedala, posestva razdeliti
med kmete. V ta namen so delili med
kmete neko knjižico, ki nosi na čelu
odloček iz neke pesmi kraljice (Car-
men Sylva): „Vzdignite se ljudje, do
vrhunca svojih dolžnosti, potem se
bodele sami čudili svoji moči.“

Finančni minister Costinescu
ceni vso škodo, ki so jo dosedaj
povzročili kmetijski pulti, na 100 mi-
lijonov frankov.

Dunaj 28. marca. Avstro-ogrski
konzul v Jassyju ceni škodo, ki je
zadela dosedaj avstro-ogrsko podanike
na 6 milijonov frankov.

Francija in Maroko.

Pariz 28. marca. V ministrskem
svetu je naznanil minister zunanjih
del Pichon, da ni nobena velesila
ugovarjala proti sklepu, da Francija
zasede Udjdo.

Zasedanje Udjde se izvrši naj-
brže mirno. Evropejci so zapustili
mesto zapustivši svoje premoženje
v zaprtih hišah. V mestu vlada po-
polni mir.

Madrid 28. marca. Minister zu-
nanjih del je izjavil, da Španija želi,
da dobi Francija popolno zadoščenje,
ter bo vplivala v tem smislu na sul-
tana, vendar upa, da bo zasedanje
Udjde le začasno.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 29. marca.

— **Križa v „Družbi sv. Cirila
in Metoda“.** Prvomestnik „Družbe
sv. Cirila in Metoda“ mons. Tomo
Zupan je pri zadnji vodstveni seji

v primeri s tem ljubezenska sreča
malega oficirja in neznatne ženske.
Verujem, da vas bo bolelo, če se bo
Asunta vrnila k svojem možu, in
verujem tudi, da bo nesrečna vse živ-
dni, toda to ne pride v poštev, ko
gre za korist domovine in za življenje
tolikih ljudi. Vi ste beneški oficir,
plemič Kržan, in kot tak imate dol-
žnost, da žrtvujete vse, samega sebe,
očeta in mater, brata in sestre, čast
in imetje republiko beneški in dolžnost
vaša je tudi, da ji žrtvujete ženo
Ladislava Gjačiča.

Temni in sovražni so bili pogledi,
s katerim je motril Kržan beneškega
proveditorja, in kri mu je začela vreti,
da se je le iz teška premagoval.
Vendar je odgovoril še mirno.

— Prisegel sem za dobo petih
let beneški republiki zvestobo in iz-
polnil bom svojo prisego do zadnje
pičice. Pripravljen sem žrtvovati za-
njo kri in življenje. Več pa nisem
obljubil, več tudi nisem dolžan sto-
riti. Vem, da bi se vojvodinja Asunta
brez pomisleka sama žrtvovala, če bi
vedela, koliko ljudi s tem reši, toda
jaz nisem opravičen izdati njene taj-
nosti in je ne izdam za nobeno ceno
na svetu. Mene in mojega slugo lahko

odstopil. Vodstvo družbe je prevzel
prvomestnikov namestnik gosp. notar
Luka Svetec v Litiji. Mi smo
stvar izvedli že pred par dnevi, a
je nismo hoteli spraviti v javnost, da
bi ne škodovali družbinemu delova-
nju. Ker pa včerajšnji „Slovenec“
poroča o prvomestnikovi resignaciji
in slobno namigava, kakor da bi bila
„Družba sv. Cirila in Metoda“ postala,
kakor se izraža, „domena izvestne
klike“, smo prisiljeni zadevo, ki je
povzročila Zupanov odstop, javno
pojasniti. Znano je, da se je pred
nedavnim časom radi nesoglasja s
prvomestnikom zahvalil na službi
podtajnik g. Bradaška. Na njegovo
mesto je bil imenovan za začasnega
podtajnika upokojeni župnik gospod
Anton Berce. Kakor je znano, je
škof dr. Jeglič preganjal župnika
Berceta samo radi tega, ker se ni
hotel dati izrabljati za političnega
agitatorja, tako dolgo, dokler ga ni
primoral stopiti v pokoj. Kdor je
zasledoval to gonjo proti Bercetu,
ve, kako veliko krivico je škof delal
temu možu. Ko je bil Berce pri
„Družbi sv. Cirila in Metoda“ name-
ščen za začasnega podtajnika, je jel
prvomestnik od njega zahtevati, naj
se gre pokloniti škofu in ga
prosi odpuščanja, to je, naj
gre roko poljubiti krivičniku, ki ga je
z nasilnimi sredstvi primoral iti v
pokoj. Ker Berce tega ni hotel pre-
stovoljno storiti, je hotel prvome-
stnik Zupan pri zadnji vodstveni seji
provocirati sklep, ki bi naj bil
Berceta prisilil iti k škofu v
Kanos. Ker s tem svojim
predlogom ni prodril, je izzva-
jal posledice in odstopil. Ne
da bi se spuščali v kako kritiko tega
postopanja, vprašamo samo, ali je
„Družba sv. Cirila in Metoda“ cer-
kvena institucija, da je treba njenim
uradnikom škofovega blagoslova? V
kakšnem razmerju je Berce s škofom,
je njegova privatna stvar, nikdo pa
nima pravice posegati v njegove pri-
vatne zadeve. In bilo bi naravnost
nečuvno, ako bi ga vodstvo „Družbe
sv. Cirila in Metoda“ hotelo prisiliti,
da bi se podvrgel škofu! Sicer pa,
naj se že stvar presoja s tega ali
onega stališča, dejstvo je, da je ta
stvar povzročila krizo v „Družbi sv.
Cirila in Metoda“, in če se bo kriza
rešila na ta način, da se bo družba
korenito in modernim zahte-
vam in potrebam primerno re-
formirala, bo to samo veselilo
vsakega narodno mislečega
Slovence, saj se mora žal pri-
znati, da „Družba sv. Cirila
in Metoda“ ni tista obramba
proti potujčevanju slovenske
mladine, kakor bi si jo bilo
želeli v eminentnem narod-
nem interesu!

— **Klerikalni shod v Št. Petru
na Krasu.** Piše se nam: Kakor je
„Slov. Narod“ že brzojavno poročal,
bil je tu 24. t. m. shod, katerega je
sklical bivši notranjski poslanec, za-
radi svoje lenobe in malomarnosti
znani dr. Žitnik. Pripeljal je s seboj

žrtvujete piratom. Lahkega srca bom
prenašal najhujše muke in lahkega
srca pojdem tudi v smrt, a pribežali-
šča vojskovodnje Asunte ne izdam, in
če bi me trpinčili na mučilnici do
sodnega dne.

Bragadino je sprevidel, da bi
bilo vsako nadaljnje prigovarjanje
brezuspšno.

— Plemič Kržan, na svojo čast
vam povem, ko bi bil jaz na vašem
mestu, bi ravnal prav tako kakor vi,
je rekel Bragadino in je krepko sti-
snil Kržanu roko. Odkrito vam tudi
povem, da nisem imel tako dobrega
mnenja o vas, kakor ga imam zdaj.
Čeprav sem vas spoštoval, sem le mi-
slil, da bodele raje vrnili Gjačiču
njegovo ženo kakor pa sebe pahnili
v nesrečo in v gotovo smrt. Vesel pa
sem, da sem se motil, vesel, da vam
morem takorevč v sadnji uri povedati,
da ste prvi junak v moji armadi in
da vas spoštujem, kakor nikogar
drugega.

Molče se je Kržan priklonil, toda
iz njegovih oči je izginil izraz sovra-
žnosti in ko mu je Bragadino novič
podal roko, jo je krepko stisnil. Stala
sta si nasproti kot dva moža, ki sta
prepričana, da ravnata oba prav.

svojega pokrovitelja dr. Šusteršiča.
Predsednikom je bil izvoljen župan
iz Trnja F. Margon. Nad tem junak-
kom je ponosno molil svojo glavo iz
okna v I. nadstropju Fran Kržaj, ki
je bil od „krasnih“ govorov kar do
solz ginjen. Nadalje smo opasili na
odru „brihtnega“ Jerneja Krulče-
vega, kurata Zelenega in Abrama in
še nekaj takih osebic. Žitnik nam je
v svojem nad vse neslanem in dolgo-
časnem govoru povedal med drugim,
da je zaradi tega glasoval za kanone,
ker smo blizu vojske z Italijani, s
paličami pa se pač ne bomo mogli
brani. Ta imenitna izjava kaže, kako
velik politik je naš Nace. Ker je tudi
Žitnik že manevriral okoli Št. Petra,
da so vsi zajci pred njim bežali, zato
je v svojem govoru napovedal smrt
zajcu. Kar je sicer povedal, je vse
slabo posnel po shodu, ki smo ga
imeli neodvisni kmetje dne 17. marca.
Za Žitnikom je govoril dr. Šusteršič.
Žitnik je bil neslan in dolgočasen,
Šusteršič pa surov in podel, da se je
delala kar tema. Splošno se je mi-
slilo, da se ga je mož preveč napil,
ali pa da je znorel, kajti budalosti in
laži, ki jih je stresal, ne more govo-
riti razsoden človek. Najprvo se je
lotil dež. poslanca Arka in zabav-
ljal, koliko davka plačuje. Potem je
popadel g. Deklevo in mu očital in
preračunaval, koliko je dolžan. Da
ima dr. Šusteršič na svojih posestvih
gotovo stokrat več dolga, kakor g.
Deklevo na svojih, tega pa ta čudni
patron ni povedal. Napadel je tudi
g. Chama, češ, da ga napredna stranka
pošilja kot doktorja na shode, da pa
ni drugega kot „navaden šlibar“. Šu-
steršič ve prav dobro, da je g. Cham
absolviran jurist, ki ima oba državna
izpita, in ne „navaden šlibar“, a brez
laži pač ne more izhajati. Dalje je
Šusteršič napadel tudi nadučitelja
Česnika, češ, koliko je ljudi nesrečnih
naredil, dasi natančno ve, da so do-
tični ljudje bili kaznovani, ker so jih
klerikalci naščuvali na hudodelstva.
Prizanesel je samo g. Žnidaršiču iz
Ilirske Bistrice, češ, ker dela dobre
makarone. Lotil se je celo „liberal-
nega papirja“. Letak o Žitniku ga
pač hudo boli. Ker ga stvarno ni
mogel ovreči, je zabavljaj na papir,
češ, da je tako slab, da še za strani-
šče ni. Končno je prinesel iz Ljub-
ljane velik kravji zvonec, katerega
bode nosil — tako je rekel omikani
dr. Šusteršič — stari Matija Mrku-
lina iz Gradca za usluge pri tukaj-
šnji občini. Kakor se vidi, se je dr.
Šusteršič izkazal v surovosti, da bolj
ni mogel. Nastopil je kakor pojac v
cirkusu in klatil take, da ga zasmeh-
ujejo še ženske in otroci.

— **Pišek v Pušavi pri Mari-
boru.** Na dan 24. sušca je bil napo-
vedan od tamošnjega delavskega dru-
štva — rekte od dr. Korošca in pu-
šavskega župnika — volilni shod, in
sicer po maši v edini ondodni gostilni,
kamor pridele ob 11. uri po opravi-
laku potrebna verna duša, ki se ji še
o tej pozni uri domu ne mudi. Na-
vzočih je bilo kakih 10 do 15 oseb,
sami slučajni gosti, ki Piška niso po-
znali ter ga debelo gledali, ko se jim
je predstavil sam kot klerikalni kan-
didat, — kajti niso imeli niti pred-
sednika, niti tajnika. Povedal je ne-
kaj napihnenih fraz, potem pa utihnil
— ker ga je bilo sram. Gospod žup-
nik in mežnar sta mu sicer prihitela
na pomoč — a žal — prepozno. Kon-
čno so jo vsi trije popihali v farovž,
kjer so Pišku rane nekoliko obvezali.
— Toliko resnici na ljubo o tem zbo-
rovanju! — Zmedeni „Slovenski Go-
spodar“ pa imenuje tak shod „sija-
jen“ ter še kima dalje, da bo ostal
„nepozabljen“ v spominu poslu-
šalcev! — Mi pa mislimo, da v spo-
minu Piškovem tudi.

— **Škof na Viču.** Na veliko-
nočni ponedeljek bo na Viču-Glincah
slavnostno polaganje temeljnega
kamna za novo cerkev. Na to slavn-
nost pride tudi škof. To daje neka-
terim klerikalcem ogromno opravka.
Neki Bevič, ki je tako učen, da mu
je že število 10 popolnoma nepojm-
ljiva stvar in neki mizar, ki je obč.
odbornik in pa — na kar je posebno
ponosen — trobentač pri tamkajšnjem
gasilnem društvu — kar nimata več
mira. Mizar, ki je poseben zaupnik
oo. frančiškanov, tarna sicer vedno o

težavah in revščini malega obrtnika,
česar pa so po njegovi modrosti krivi
samo liberalci in socialni demokratje,
a zdaj je na vse to pozabil in leta z
Bevičem že ves teden s pobiralno
polo od hiše do hiše in beračita za
stroške dekoracije. „Škofa moramo
sijajno sprejeti“. — „To mora biti“.
— „To je ravno tako, kakor bi pri-
šel cesar“. Iz njegovo mizarke de-
lavnice ni več slišati žage in obliča,
nego le smeh in petje devic razne
baže, ki pletejo vence. Ej, kam je
izginil ponos, kam je izginilo moštvo,
da se hoče viško-glinška občina tako
ponizati pred vrhovnim voditeljem
klerikalne bande in da hoče slavno-
stno sprejeti škofa, ki je največja
nesreča za deželo. Najbolj je obžalo-
vati, da je rečeni mizar vplival tudi
na večino gasilcev, da bodo sodelo-
vali pri slavnostnem sprejemu škofa
Jegliča, dasi drugače vedno zatrjujejo,
da so napredni in so tudi največ
podpirani od naprednih trgovcev iz
Ljubljane, ne pa od škofa in od
frančiškanov. — Več viško-glin-
ških občanov.

— **Sodniki so sami socialde-
mokratl.** V Dobjem v kozjanskem
okrožju je bil pred nekaj tedni misi-
jon. Tam pase ovce in brave znani
župnik Vurkelc, ki je poklical misijo-
narje za volilno agitacijo in da se
njega operejo. Ker je Vurkelc pri
sodnih dobro znan, a slabo zapisan,
zato je neki misijonar — ali je bil
pater Vincenc ali pater Kaibel, to je
stranska stvar — čutil potrebo, žup-
nika pred ljudstvom opravičiti zaradi
njegove smole pri sodnih. Rekel je
s prižnice: „Ali veste, zakaj duhov-
niki navadno izgubijo pravde pri sod-
nih? Zato, ker so sodniki sami so-
cialdemokratl.“ Sedaj pa farški backi
in baculje zavijajo oči in pravijo, če
se „gospodu“ tako godi, potem ni za
nas nič boljše. Sodnije pa si bodo
morale zapomniti te in tem podobne
rogovileže.

— **Meša se jim!** „Slovenski
Gospodar“ piše, da so zaupni shodi
v Šmarju, Rogatcu in Kozjem dne
20. t. m. sprejeli kandidature dr. Ko-
rošca. Kako pa to, da se je župnik
Vurkelc dne 19. t. m. z zaupnega
shoda se vračajo preobračal in pre-
kopicaval? Prst božji!

— **Novi deželnozborski vo-
lilni red za Goriško.** Devinsko sta-
rejšinstvo je v svoji redni seji 27. t.
m. na predlog gospoda Miroslava
Plessa soglasno sklenilo, poslati na
vlado protest z zahtevo, naj se ta
krivični volilni red za deželni zbor,
pri katerem so bili Slovenci tako
osleparjeni, ne sankcionira.

— **Vojaške vesti.** Za poveljnika
27. pešpolka je imenovan polkovnik
Martin Radičević od 24. polka.
Premeščen je stotnik avditor dr. vitez
Janša od 27. polka k garnizijskemu
sodišču na Dunaj, k 27. polku pa
pride stotnik-avditor Fr. Prikryl iz
Olomunca. Nadalje so premeščeni po-
ročniki: E. Kminek od 27. polka v
Budjovjove, Fran Wanka v Jičin,
Oskar pl. Ebhardt k brambov-
skemu polku štev. 26 v Maribor, k
brambovskemu polku št. 27 v Ljub-
ljano pa prideta Alojzij Vavken
in Josip Nežmah.

— **Pomaknitev v višji plačilni
razred.** Nadzornik moške kaznilnice
v Kopru g. Ivan Stergar je
pomaknjen v X. čin. razred.

— **Iz finančne službe na Šta-
jerskem.** Finančni koncipist dr. Ty-
rolt je premeščen iz Maribora v Ju-
denburg, dr. pl. Semetkowsky pa
iz Gradca v Celje.

— **Učiteljske vesti.** Za naduči-
telja pri Sv. Križu pri Moravčah je
imenovan definitivni učitelj in vodja
šole v Orehovici g. Anton Turk,
provizorični učitelj g. Fegic v Kne-
žaku pa za definitivnega.

— **Odbor „Društva slovenskih
književnikov in časnikarjev“** se
je v svoji seji dne 27. t. m. konsti-
tuiral tako-le: Dr. Fran Zbašnik,
predsednik; Miroslav Malovrh,
podpredsednik; Rasto Pustoslav-
šek, tajnik; Ante Beg, blagajnik;
Anton Trstenjak, Fran Jošt,
dr. Anton Dermota, dr. Rudolf
Marn in ing. J. Turk, odborniki, dr.
Ivo Šorli iz Gorice, Ant. Ekar
iz Celovca in Vekoslav Spindler
iz Celja, namestniki. V nadzorstvo
so voljeni: dr. Valentin Korun,
Josip Regali in Vetroslav

Holz, v razsodišče pa E. Gangl, Fr. Milčinski, dr. Ivan Tavčar, dr. Konrad Vodusek, dr. Fran Windseher.

— **Gostovanje slovenskega opernega ansambla v Varaždinu.** Kakor smo že poročali, priredi slovenski operni ansambl prihodnji teden serijo predstav v Varaždinu. Ta ansambl tvori dame Skalova, Perslova in Kočvarjeva ter gospodje Oufrednik, Batetto, pl. Zach, Ranek, Buksek in Povhe. Kot gost sodeluje g. Ernest vitez Cammarota, s čimer popravljamo vest hrvatskih listov, da je ravnateljstvo te družbe v rokah g. Cammarote. Družba ima sabo kapelnika H. Beniška, 16 najboljših moči slov. gledališkega zboru, in sicer 8 dam in 8 gospodov. Prva predstava v Varaždinu bo v torek, 2. aprila. Peta se bo Verdivjeva opera „Trubadur“. V Varaždinu se priredi 6 predstav in je družbi zagotovljenih za vsak večer 500 K. Ensemble bo nato gostoval v Karlovcu, Sisku, Osijeku, Belovaru, Brodu, Požegi, Sarajevu, Zemunu, Beogradu in Sofiji.

— **„Glasbeni Matic“** je naklonila podporo 10 K posojilnica v Framu.

— **Čevljarska zadruga v Ljubljani** zaključila strokovni tečaj na Veliko nedeljo, dne 31. marca t. l. ob polu deseti dopoldne v dvorani v „Mestnem domu“. Z zaključkom so spojena tudi razstava napravljenih del čevljarske stroke in pa nekaj del krojaške stroke s prejšnjega krojaškega tečaja. Vljudo se vabijo vsi člani ter vsi drugi prijatelji obrtništva. Vstop je prost.

— **Iz Šiške** se nam piše: K županiji Zg. Šiška spada 7 vasi. Po teh so strašila — od kdo ve kdaj — trohnele, zamazane deske z nemško-slovenskimi napisi. Sedanje županstvo je te ostanke gemanizatoričnih časov nadomestilo z le slovenskimi napisi. Ista županija si gradi tudi lastno pokopališče. Prostor v Dravljah je kupljen, načrt zgotovljen in denar na razpolago. Po proračunu bo priredba novega pokopališča stala nad 11 tisoč kron. Dosedaj so morali umrli teh 7 vasi vznemirjati smrtno spanje Sentičkanov. Zaradi odpadka nekaterih dohodkov se je od gotove strani delalo sicer ovire, toda edinstvo in odločnost prizadetih občin je zmaga. Tudi v Spod. Šiški nameravajo sosedo posnemati. Pot k Sv. Križu je okorna in dolga, pogrebi pa predragi. Bodo li Spod. Šiškarje enako energični, požrtvovalni in dosledni kot Zg. Šiškarje, se bo videlo! Podružnica v Kosezah nad Zg. Šiško, je od potresa l. 1895. zaprta. Strokovnjaki so izrekli, da je velika nevarnost, da se razpokana cerkva poruši. Po preteku 12 let so pa zvedeni spoznali, da — je le treba strop vzdigniti in nekaj drugih poprav. Letos se baje podružnica priredi in zopet izroči svojemu namenu.

— **Odlikovani ognjegasci.** K naši notici, priobčeni predčerašnjim pod tem naslovom, se nam poroča, da so odlikovanci gg. Ivan Babšek, Josip Garbas in Josip Žitnik v Šmarju pri Ljubljani in ne v Smartnem pri Litiji.

— **Narodna čitalnica v Novem mestu** priredi v četrtek, dne 6. apr. ob 8. uri zvečer v svojih društvenih prostorih izvanredni občni zbor s sledečim sporedom: 1. Sprememba društvenih pravil. 2. Povečanje oziroma preureditev čitalničnih prostorov. 3. Nadomestne volitve v odbor.

— **Novočenje v Novem mestu.** Izmed 180 fantov so jih potrdili le 22, torej komaj 11%.

— **Uboj v Kandiji.** 27. t. m. so v Kandiji ubili na cesti pred Javornikovo gostilno posestnika F. r. a. c. e. t. a. M. a. l. i. j. a iz Božjega groba. Mali je šele te dni prišel s svojim bratom iz Amerike. Ubijalca še niso zasledili, niti dognali, kako se je uboj zgodil. Malija so prepeljali težko ranjenega v bolnico, kjer je ležal ves čas v nezavesti in včeraj zjutraj umrl. Mali je zapustil vdovo in 7 večinoma nedoraslih otrok.

— **V Mokronogu je začel** nekdo pasjo obrt, namreč tako, da lovi tuje pse, jih odda konjaču, da jih odre, kožo pa menda pusti vstojiti. Konjač se je izjavil, da je dobil že tri pse. Ker je to navadna tatvina, prosimo c. kr. orožnike, da brezobzirno nastopijo in spravijo tega tatince pred oblast, drugače pred njim ne bode nobena žival več varna. Upamo, da se posreči.

— **Z Bleda** se nam piše: Večkrat se čuje, kakor da bi bili pri nas dve napredni stranki. Temu pa ni tako. Kdor zaradi osebnosti dela skupne s klerikalci proti napredni stranki in pomaga klerikalcem bodisi pri občinskih ali pri drugih volitvah, tega ne moremo več šteti za naprednjaka. Taki ljudje se pač med naprednjaki radi izdajajo za naprednjake, za hrbtno pa delajo s klerikalci. Šukljejev, ki se zaradi polne skledje primika Žlindri, je pač povsod nekaj. Čimprej se takih može iznebiti, toliko bolje bo za napredno stranko. Dalje nam je paziti tudi na

Nemce, ki se trudijo, da bi pri nas zabili nekaj kolov sa nemški most do Adrije. Tak zagrižen Nemec je graškiški oskrbnik Schinzel. Odslovil je že večinoma vse domače uslužbence in jih nadomestil s tujci. Domače posestnike gleda, kakor bi jih hotel primorati, da bi se mu klanjali, kot so se morali kmetje nekdanji klanjati graškim vladom. No, te osebnosti ga bomo že odvadili. Posestnike tokuje Schinzel za prave malenkosti. Tudi pri jezerskih pravicah je potreba zelo paziti. Ako posestnik kaj potrebuje, naj dobro gleda, kaj podpiše. Schinzel se pritožuje celo brez obdobja, samo zato, ker je slovenska. Ne vemo, ali dela tako po ukazu svojega gospodarja ali mu je domač boj tako prijeten. Nam tudi prav. O priliki po jasnimo zadevo bolj natančno.

— **Umrli** je danes zjutraj gospa Josipina Tolazzi v Logatcu v starosti 65 let, iz vrle narodne rodbine. Pogreb bo v nedeljo popoldne ob 4. Blag spomin vzorni slovenski ženi, preostali pa naše iskreno sožalje!

— **Zasilna šola** se ustanovi letos v Medvedjem Brodu pri Logatcu. S tem se razbremenijo dvorazrednica v Rovtjah, kjer je 230 šolobveznih otrok.

— **Nesreča.** V tovarni v Ajdovski si so našli predčerašnjim zjutraj pri stroju ranjenega na rokah in prstih na tleh 60letnega delavca Andreja Batiča. Nezvestnega so prepeljali v goriško bolnišnico. Kako se je pravzaprav ponesrečil, se ne ve.

— **Diviška jama** bode razsvetljena ob vsakem vremenu na veliko-nočni ponedeljek od 4. do 7. ure popoldne. Vstopnina 1 K. Slavnemu občinstvu se nudi prilika, da si ogleda to krasno, še premalo znano jamo z mnogobrojnimi, le sekatajimi kapniki in zastori. Jama je v oskrbi tržaške podružnice „Slovenskega plana društva“, katero vabi na mnogobrojni obisk in zadržuje, da nikomur ne bode žal, kdor se potrudil, si ogledati ta podzemski čudež. Od postaje Divača se hodi peš 20 minut do jame.

— **Štajerska hranilnica v Gradcu** je odklonila prošnjo nemškega „Schulvereina“ za podporo. Nemški listi so radi te odklonitve silno razjarjeni in ljuto napadajo imenovani denarni zavod. So pač pošteni, ki v ravnateljstvu hranilnice, ki vedo, da je v zavodu tudi mnogo slovenskega denarja, da bi bilo torej netaktno s tem denarjem podpirati društvo, čigar namen je potujčevati slovensko dečo. No, zavod je tako na krepkih materialnih nogah, da mu napadi v nemškonskonalnih listih ne morejo škodovati.

— **Ker je prodajala klobase iz konjskega mesa za svinjske** je bila v Mariboru obsojena Urša Pečnik v petdnevni zapor.

— **Kosmata vest klerikalnega župana.** V Cerknem na Goriškem županuje Anton Kosmač, ki je pristen klerikalec in ki ima na vesti reči, ki spadajo pod kazenski zakon. „Soča“ priobčuje obširno poročilo o njegovem delovanju v cerkniški občini. Mi povzamemo temu poročilu samo, kako je župan Kosmač izkoristil občino in slepil javnost z občinskimi kamnomolom. Stvar je bila takale: Podjetje Redlich & Berger je rabilo za gradnjo državne železnice in predor obilo kamnomolov in je n. pr. za kamnomol Rossijev plačalo 12.000 K. Enak dobiček si je menda pričakoval tudi župan Kosmač, ki dohodkov ne odklanja in je pokupil že leta 1903. nekaj parcel v ta namen od posestnikov. Smola pa je hotela, da se je takrat, ko je podjetje potrebovalo kamenje, po poskusih pokazalo, da bi bil ravno kamnomol na občinskem svetu pripraven za dobavo kamenja. Župan Kosmač je stopil v dogovor s podjetjem Redlich & Berger in se osebno dogovoril za ceno po 20 vin. za kubični meter, kar je potrjeno z dotično pogodbo. V občinski seji dne 7. januarja 1905 pa je vrli cerkniški župan Kosmač zadrževal starejšinstvo, da je dobil od tvrde Redlich & Berger ponudbo 1000 K za kamnomol. Starejšine so se zanesli na te besede in dovolili, da sme sprejeti župan to ponudbo za leto 1905. in skleniti pogodbo. On, velikodušen, skleni je, kadar gre za obč. koristi, pa je potegnil nase pogodbo, položil iz svojega žepa za občino 1000 K, kakor bi jih bila dala firma Redlich & Berger, firmi Redlich & Berger pa prodajal v svojo korist kubični meter po 20 vinarjev!

— Ravno tako resnično je in kaže značaj župana Kosmača v bengalski luči okoliščina, da si je Kosmač že poldrugo leto prej zagotovil od občine kubični meter kamenja po 10 vinarjev, torej za še enkrat manjši znesek, nego se je on sam pozneje pogodil s tvrdo Redlich & Berger, in da je takoj 10. januarja 1906, ko je poteklo leto, v katerem je lomil kamenje za pavšalni znesek 1000 K, v starejšinstveni seji naznanil, da ne bo več oskrboval „zastoni“ kamnomola v Bakovem, ako

se mu ne povrnejo stroški. Župan Kosmač je torej starejšine v starejšinstveni seji nalagal, da tvrdka Redlich & Berger ponuja 1000 K, dočim je imel on s to tvrdo sklenjeno čisto drugo pogodbo. Župan Kosmač je l. 1905. iz občinskega kamnomola prodal, kakor je sam priznal, kamenja za 1888 kron 99 vin. (prodal ga je pa ravno tako lahko, kakor se splošno govori za 4—5000 kron!) in po preteklem letu, ko je že vstalil v žep lep dobiček, je bil nesramen dovolj izjaviti, da ne bo več „zastoni“ oskrboval kamnomola, ako se mu ne povrnejo stroški. Ali je tako postopanje častno za župana največje goriške občine? Spridlo takih slučajev je pač gotovo, da zavedni cerkniški občinarji ne bodo več postavili Kosmača na županski stolec in ga izvolili za načelnika okrajnega cestnega odbora.

— **Irredenta na delu.** V Trstu so italijanski srednješolski dijaki prebodli cesarjevo podobo. Politična oblast se je trudila, da bi vso stvar prikrila, toda v kljub vsemu njenemu trudu so izvedeli na Dunaju za ta najnovejši znak italijanskega patriotizma in naložili strogo preiskavo. Nahujskani in zapeljani dijaki bodo zdaj seveda hudo kaznovani.

— **Samomer vojaškega beguna.** V veliki vojašnici v Trstu se je obesil na brisači v zaporu Luka Mazar. Pred par tedni je popustil vojaško službo in zbežal, a so ga kmalu prišli in obsodili v trimesečni zapor in eno leto službe nad navadno dobo. Mazar je bil iz Zagreba doma.

— **Vlom.** V gostilniške prostore Marije Staničič v Trstu so vlomili ponoči neznanj tatovi in odnesli drobiža za 80 K.

— **Arretiran je bil** v Trstu 32-letni delavec Alojzij Jankovski iz Ljubljane, ker je razgrajal v neki gostilni.

— **Prometen slepar.** Pri Vinokovcih na Hrvatskem je kmeta Kosta Radomiroviča, ki se je vračal s sejma domov, ustavil neznanec in mu zatrjeval, da ima on (Radomirovič) njegove novce. Takoj ga je začel tipati po životu. Ker ni ničesar nikjer našel, moral se mu je Radomirovič sezuti in ker še tu ni bilo nič in je tuje vedno zatrjeval, da ima oni njegov denar, pokazal mu je ta denarnico, v kateri je imel 220 K. Ko je Radomirovič obupal črevlje, izmaknil mu je tujec neopaženo ves denar in vrnil denarnico z besedami: Res nimaš mojega denarja. Seveda jo je hitro odkuril, Radomirovič pa debelo gledal, ko je spoznal sleparijo.

— **Po dolgem času prijet cerkveni ropar.** Dne 21. junija 1901 je bilo med 11. in 12. uro ponoči vlomljeno v podružnično cerkev Sv. Mihaela v Nadinjem selu in ukradena 1000 K vredna monštranca, 400 K vreden ciborij, dva keliha, vredna 400 kron in še nekaj drugih cerkvenih reči, v skupni vrednosti 1812 K. Cerkvenega ropa je bil sumljiv l. 1858. v Trstu rojeni in v Sv. Mihael pristojni vagant Karel Smerdu, kateri se je znal sicer dobro skrivati, a je vendar prišel danes ponoči le slučajno v roko pravice. Ko je namreč danes ponoči policijski nadstražnik Ažman po Kolodvorskih ulicah patroloval, je zapazil pri hiši g. Davorina Rovška nekega neznanega moškega, ki je hipoma izginil. Stražnik je šel nato v vežo pri vrtnih vratih, kjer je neznanec tičal skrit, katerega je aretoval. Med tem pa je začutil na vrtni neki šum in kmalu sta bila skupaj tudi z drugim neznancom. Ko ju je peljal potem po Kolodvorskih ulicah, sta mu jo potegnili v Slomškove ulice in dohitel je le enega, t. j. Smerduja, drugi pa je srečno odnesel pete. Ta je, kakor trdi Smerdu, sobni slikar Anton Krebelj iz Košane, ki je isto tako nevaren tat. Smerdu je bil že večkrat predkaznovan in ga sodišče preganja že od leta 1901. zaradi zgoraj navedenega cerkvenega ropa in še zaradi neke druge tatvine, katere je sumljiv, ko je delal pri zgradbi Jubilejskega mostu. Lopova sta vsekako nameravala tudi tukaj izvršiti kako tatvino, a jima je stražnikova pozornost prestrigla pot. Policija je sicer potem zasledovala še po Kreblju, a ni imela nadaljne sreče.

— **Šknan tat.** Kakor smo poročali, je bilo najemščku Frančišku Hodeju na Miklošičevi cesti ukradeno 200 K vredno kolo. Tat pa se je ali skesal, ali pa si je bil kolo samo izposodil, da se je peljal v Šiško, kjer je je potem našel tesarski pomočnik Franc Novak in potem naznanil orožništvu, ki je poskrbelo, da je lastnik kolo zopet dobil nazaj.

— **Tatvina.** Nekemu gospodu je bilo pred kakimi tremi tedni ukradeno že bolj staro kukalo z rmenim okovom, iz črnega usnja in s črnim futralom, vredno do 80 K.

— **Delavske gibanje.** Včeraj se je odpeljalo s južnega kolodvora v Feb 84. v Malnice pa 10 Hrvatom. Na Ogrsko je šlo 130 Lahov, nazaj pa je prišlo 34 slovenskih šumarjev. Z Dunaja je prišlo 7 Koševarjev.

— **Izgubljene in najdene reči.** Hlapec Anton Kokol je izgubil rjavo

konjsko odejo, vredno 6 K. — Šolski učenec Vinko Mejač je izgubil sedem možnih ovratnikov. — Najden je slat ženski uban. — Izvožek Fran Grabljevič je našel srednjo vsoto denarja in jo oddal na magistratu. — Neka gospa je izgubila slat privesek z dvema slikama, vreden 12 K.

— **Služabniki** vseh vrst in obsegajo spola, ki žele služiti v Ljubljani, naj se oglašajo v pisarni gostilničarske zadruge v Ljubljani, Gradišče št. 7. Službe dobijo dekle, snažilci namiznega orodja, kočijaži, sluga za kavarno, markerji; sprejme se tudi več učencev za hotele itd. Za služabnike se posreduje brezplačno. Meseca marca se je posredovalo v 70 slučajih.

— **V restavraciji v „Narodnem domu“** v Ljubljani toči se vsak dan Salvatorsko črno pivo iz delniške pivovarne Lalec-Laški trg.

* **Najnovejšje novice.** Srbska skupščina je po 12dnevni debati sprejela državni proračun za leto 1907 z 81 glasovi proti 47 glasom.

— **Tovarna** za žveplo se je razletela v Porto Empedocle ter podsula več delavcev. Nastal je strahovit požar.

— **Proti ločitvi cerkve** od države na Francoskem je priredila na Dunaju bratovščina sv. Mihaela protestni shod, ki sta se ga udeležila tudi nadvojvoda Leopold Salvator in nadvojvodinja Blanca.

— **Pri dopolnilni volitvi** v Lugošu na Ogrskem je bil izvoljen Srb Popović.

— **Sveče** se podražijo za 8—10%. Istotako se podražijo igle in sukanec.

— **Mestna policija** v Brodyju je pričela s pasivno rezistenco ter grozi tudi s štrajkom.

— **Obamorila ruskega poslanca** Herzensteina so prijeli v Budapešti.

— **Pomiloščenje** v Makedoniji. Na predlog Hilmi paše pomilostili v Makedoniji 217 obsojencev, ki so bolehnili.

* **Jezuiti na Japonskem.** Japonski cesar je dovolil, da ustanove jezuitje v Tokiu katoliško vseučilišče, ki dobi posebne akademične privilegije. Jezuitje, ki bodo poučevali na novem vseučilišču, so sami Angleži, Irči in Amerikanci. Razum vseučilišča je dovolil mikado še zgraditi novo katoliško cerkev.

* **Najsevernejši časopis** je mesečnik „Katorik nik“, ki izhaja v jeziku Eskimov v Godthaabu na Grenlandskem. Časopis piše, stavi, tiška, raznaša in naročnino pobira protestantovski duhovnik Möller. Naročnina znaša četrtletno — eno severno gos, celoletno pa morskega psa.

* **Osem ur se je smejala.** Miss Barbara Barr v New Yorku se je skoraj 8 ur smejala in tako je le malo manjkalo, da ni vsled smeha umrla. Miss Barr je obiskala nedavno svoje znanke, katerih eden je povedal nekaj tako smešnega, da se je vsa družba do solz smejala. Par minut kasneje je pa gospodična Barr pronašla, da ne more prenehati s smehom, katerega je bilo slišati par streljajev daleč. Znanici so skušali na vse načine, da bi ji ustavili smeh, toda vse je bilo zaman. Radi tega so poslali k njej dva zdravnika, toda vkljub temu se je smejala naprej, vse do 10. ure zvečer. Še le potem je postajala vsak trenutek slabšja in se prenehala smejati. Ko se je probudila, je bila tako slaba, da se ni mogla nekaj časa ganiti, vendar je pa sedaj zopet zdrava.

* **Sv. Birokralci** je prišel iz Nemčije tudi v nemško kolonijo v južni Afriki. Tako poroča neki Schowalter v listu „Reich“ sledeče: Vedeti je treba, da imamo nemški naseljenci carinsko svobodo za svoje pošiljke. Nekega dne sem dobil pripisano šunko; prišla pa je, kakor pri takih pošiljkatih navadno, le poštna spremnica. Da prihranim sebi in pošti nadaljnje sitnosti, zadovoljil sem se s poštno spremnico. Toda carinska oblast ni bila s tem zadovoljna, temuž mi pošlje poziv, naj plačam carino za šunko, češ, da je šunko najbrže ukradel kdo, ki nima pravice do svobodne carine.

* **Iščoje Krügerjevo zlato.** Iz Londona poročajo, da je angleški parnik „Alfred Robel“ odpotoval v jugoafriške vode, da tamkaj poišče potunolo ladjo „Doroten“. Zatrjuje se, da je bila na dnu potunole ladje shranjena vojna blagajna bivšega predsednika transvaljske republike Pavla Krügerja. Krügerjevo zlato, v vrednosti 1 milijona funtov šterlingov (5 milijonov dolarjev), je bilo baje opravljeno v 222 zabojčih. Ti zabojčki so bili pritrjeni na dnu ladje in nadejajo se, da se še sedaj nahajajo na istem mestu. Parnik Alfred Robel je vzel s seboj vse potrebne priprave, da dvigne zaklad iz morskega dna in tudi štiri izvrstne potapljače. Parnik išče tudi druge potunole ladje ter dragocenosti, ki se nahajajo v njih.

* **Papeža** je hotela videti neka 67letna žena, ter se je vthotapila v

dvorano, v kateri sprejema papež avdijence, dasi ni imela dovoljenja. Histerična starka je bila vsled pričakovanja tako razburjena, da jo je zadela kap, preden je papež vstopil v dvorano. Papež je mrtvemu truplu podelil svoj blagoslov ter odredil, da pokopljejo žensko na njegove stroške.

* **V planinah.** Turist: „No, gospod Trebuhar, sedaj ste že 14 dni tukaj gori v planinskem hotelu, a še niste splezali na noben vrh?“ — Trebuhar: „Kdo pravi, da ne? Takoj prvi dan sem napravil daljši izlet, toda sedaj me deset konj ne potegne več iz hotela.“ Turist: „Ali se vam je pripetila nezgoda?“ — Trebuhar: „Pa še kakšna! Le pomislite, ko sem se vrnil, je medtem taka turistiška sodrga popila vse pivo.“

Književnost.

— **„Slovenski Pravnik“** ima v šte. 3 naslednjo vsebino: 1. Dr. S.: K praksi pri obnovitvi mej. 2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo. a) Priposostovanje lastninske ali stvarne pravice na posameznih delih poslopja. b) K vprašanju o rabi slovensčine pri deželnem sodišču v Celovcu. Spor zastar. razpravnega jezika je predmet judikature. c) Ide le poslužnika hotela svjedodžba po §-u 81. obrtnoga reda? d) Vjerovnik, čija tražbina nadmašuje 1000 K, može da tuži svog dužnika radi isplate 1000 K na kotarski sud, odreče li se istodobno iznosa preko utuženih 1000 K (§ 51. gr. p.). e) K uporabi §-a 170. šte. 5 izvrš. reda. Kazensko pravo. Da se more hudobno dejanje kvalificirati za hudodelstvo težke telesne poškodbe po §-u 155. lit. a) in d) k. z., mora biti ugotovljeno ne le, da sta storilca ravnala v zvezi in po dogovoru, nego tudi, da sta si bila pri sovražnem napadu v svesti, da se započne poškodbo s takim orojem in na tak način, da je s tem navadno združena smrtna nevarnost ali da se zgodi napad v namenu, kak v §-u 152. kaz. zak. omejenih hudih nasledkov napraviti. 3. Razne vesti.

Telefonska in brzajavna poročila.

Dunaj 29. marca. S cesarjem se bodo peljali v Prago ministri predsednik Beck in ministri Pacak in Prade. Že poprej se peljeta v Prago ministri Fort in Marchet.

Bukarešt 29. marca. V juštičnem ministrstvu se je oglašila mnogoštevilna kmetška deputacija, da pojasni zahteve kmetškega ljudstva. Eden članov te deputacije je bil na mestu aretiran, ker je izjavil, da je v stolnem mestu zbranih toliko kmetov, da lahko ministristvo užgo, če ne dobe zahtevane zemlje.

Bukarešt 29. marca. V vaseh blizu Gjurgjeva vlada splošen punt kmetškega ljudstva. Prišlo je do prave bitke med kmeti in vojaštvom. Boja se je udeležil en bataljon pešakov, dve eskadroni konjenikov in ena baterija topničarjev s šestimi kanoni. Ker vojaštvo ni moglo kmetov premagati, je začelo streljati s kanoni in šele potem je bilo mogoče kmete razgnati.

Bukarešt 29. marca. Blizu Krajova pri vasi Balesci je bil krvav boj med 10000 kmeti in med vojaštvom, ki je streljalo s kanoni in ubilo več sto kmetov.

Bukarešt 29. marca. Parlament je sklenil zakon, ki pooblašča vlado, razglasiti ob sedno stanje povsod, koder se pojavijo kmetski nemiri.

Lipsko 29. marca. „Leipziger Neueste Nachrichten“ vzdržujejo svojo vest, da se v kratkem snideta za nekaj ur cesar Franc Jožef in cesar Viljem.

Berolin 29. marca. „Local-Anzeiger“ poroča iz Petrograda, da je car jako zadovoljen z dumo in da ima vsled tega najlepša upanja za prihodnost Stolypinu zaupa car neomejeno. Teroristi so Stolypinu naznanili, da so sklenili, ga umoriti. Vsled tega ima policija nanj posebno paznjo.

